

УДК: 323.2

СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ЧАСОВА ТРИВИМІРНІСТЬ ТА СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНІ ОСОБЛИВОСТІ

Леся Балущка

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: lesja-balucka@rambler.ru*

Розглянуто явище відповідальності як соціально зумовленої поведінки особи. Проаналізовано соціальну відповідальність, визначено місце політичної відповідальності в системі різновидів відповідальності соціальної. Досліджено поняття політичної відповідальності, її соціально-політичну природу і зміст. З'ясовано темпоральну тривимірність політичної відповідальності. Визначено специфіку політичної відповідальності у зв'язку з легітимністю політичної влади. Проаналізовано суб'єктно-об'єктний характер політичної відповідальності. Доведено, що політична відповідальність є самостійним видом відповідальності, оскільки регулює особливу сферу суспільних взаємовідносин – політичну сферу.

Ключові слова: відповідальність, соціальна відповідальність, політична відповідальність, легітимність, делегітимація, свобода, ретроспективна відповідальність, перспективна відповідальність.

Політична відповідальність – одна з основних умов становлення, розвитку та досконалого функціонування демократії як ідеального врядування, до якого прагнуть держави та їх політичні діячі, реалізацію та втілення якого перманентно декларують навіть ті країни, чий державний режим далекий від сповідання демократичних цінностей. Політична відповідальність не є іманентною виключно демократії. У країнах соціалістичного табору пропагували дієве та ефективне функціонування політичної відповідальності. Історично склалося, що в радянський період в умовах відсутності політичної науки поняття соціальної відповідальності передувало поняттю відповідальності політичної. З огляду на те, що політична відповідальність корелюється з політико-владними відносинами, вона потребує окремого визначення, особи-вого підходу до тлумачення та розуміння, надто в сучасних українських реаліях, коли трансформаційні процеси в суспільно-політичному житті набувають виняткового значення.

Мета статті – проаналізувати явище відповідальності, її соціальної зумовленості; дослідити особливості політичної відповідальності як різновиду соціальної відповідальності та порівняно самостійного виду відповідальності; визначити існування політичної відповідальності як передумови та наслідку політичних дій чи бездіяльності; з'ясувати суб'єктно-об'єктні характеристики політичної відповідальності.

Основні методологічні підходи до трактування політичної відповідальності залежать від історичних умов, що склалися в період розгляду досліджуваного явища, від рівня консолідованості громадянського суспільства, а також від типу політичної культури, що домінує в суспільстві.

Незаперечним є практичне значення в опрацюванні політичної відповідальності, проте важливим є й теоретичний ракурс у її дослідженні, який сьогодні, щоправда, не надто вагомий. Кілька сучасних дослідників сфери політики розглядають категорію політичної відповідальності як різновид соціальної відповідальності. На їхню думку, політична відповідальність виявляється в діяльності, пов'язаній з державною владою, з діями заради досягнення суспільного блага. Така думка притаманна й першовідкривачеві поняття “політична відповідальність” у незалежній Україні М. Самуйліку, яку він обґрунтовує у своїй дисертації “Політична відповідальність: специфіка, структура, функціонування” [10]. Його позицію підтримують інші автори, зокрема С. Балан, І. Кресіна, А. Коваленко. Проблеми політичної відповідальності в Україні також досліджували: В. Барков, Н. Гедікова, Х. Голинська, Д. Горчаков, С. Заморуєва, Г. Почепцов, М. Примуш, В. Торяник, В. Трипольський, А. Черниш та ін. Зміст поняття політичної відповідальності розкривали зарубіжні науковці: І. Алебастрова, Н. Боброва, Х. Йонас, О. Лейс, О. Лучин, А. Панов, В. Серебрянников, В. Шабалін, Д. Шон.

Важливо докладніше з'ясувати поняття політичної відповідальності як самостійного, на нашу думку, виду відповідальності, визначити його суб'єктно-об'єктні особливості; представити явище політичної відповідальності у ймовірному часовому аспекті його існування.

У зв'язку з тим, що поняття “відповідальність” докладно почали вивчати в юридичній науці, його зазвичай тлумачать як “покарання”, регламентоване юридичним правом, писаними законодавчими нормами, а також як невідокремлене від понять обов'язку та зобов'язання. Традиційно про відповідальність говорять у контексті необхідності особи узгоджувати власні наміри та дії з ustalеними нормами, правилами, обов'язками та суспільними очікуваннями, що відображають інтереси й запити суспільства. Порушивши їх, особа зобов'язана прозвітувати перед суспільством, щоб обґрунтувати свою поведінку; у крайньому разі її чекає покарання. Наслідком порушення соціальних норм може бути юридична відповідальність, якщо така передбачена законом у конкретній ситуації порушення, а також моральна відповідальність у вигляді осуду, несприйняття з боку інших осіб чи соціальних інститутів. Соціальна відповідальність – найзагальніша серед різновидів відповідальності (моральної, юридичної, політичної; кожен із різновидів може мати окремий підвид).

“Відповідальність – одночасно і почуття, й усвідомлення, і суспільний зв'язок, і стимул, що надихає на якісь види діяльності, а також порив-стимул до чогось. У всіх своїх виявах відповідальність постає не в чистому вигляді, не ізольовано від інших явищ того самого порядку, а в нерозривному зв'язку, у взаємодії з ними... відповідальність – вияв однієї з соціальних якостей людини” [7, с. 12–13]. В особистісному зрізі відповідальність – здатність особи як учасника суспільних відносин раціонально усвідомлювати себе основним носієм цих відносин, визнавати готовність до діяльності й бути відповідальною за свої вчинки та їх наслідки. У суспільному аспекті – це організовані заходи впливу на особу внаслідок дій чи бездіяльності. У психологічній літературі зазначено: “Усвідомлення відповідальності – відображення в суб'єкті буття соціальної необхідності; розуміння сенсу своїх дій, їх наслідків для певної соціальної групи, класу, партії, колективу чи самого себе. Воно є необхідним засобом керування поведінкою особистості з боку суспільства через свідомість індивіда” [13, с. 294–295].

Відповідальність нерозривно пов'язана із соціальною природою індивіда. Оскільки індивід інтегрований у суспільні процеси, у соціум загалом, то його варто розглядати у взаємозв'язку із суспільством, що передбачає існування відповідних регулювальних процесів, які впорядковували б існування суспільних відносин за допомогою норм, правил поведінки, обов'язків, ustalених та непорушних комунікаційних принципів, що є історично зумовленими й відповідають вимогам організації та функціонування цього суспільства, керуючись якими та діючи згідно з якими, індивід є соціально відповідальним перед іншими членами суспільної групи чи суспільства загалом. "Поняття відповідальності у найзагальнішому плані має два значення. По-перше, це так звана "ретроспективна" відповідальність суб'єкта за скоєні раніше вчинки, а по-друге, "перспективна" відповідальність – почуття обов'язку у суб'єкта щодо певних дій, певного стандарту поведінки у теперішньому та майбутньому. Інакше кажучи, можна розрізнити об'єктивну відповідальність – оцінку суспільством дій індивіда та реакцію на них і суб'єктивну відповідальність – внутрішні відчуття особи щодо свого обов'язку і оцінки його виконання. Суб'єктивна відповідальність може мати як перспективний, так і ретроспективний характер. Об'єктивна відповідальність уявляється лише в ретроспективі" [3, с. 3].

Розрізняють відповідальність особи перед суспільством, коли індивід оцінює розвиток своєї поведінки та її можливі наслідки, і відповідь суспільства на діяльність особи, що виявляється у двох типах суспільної відповідальності – прямій: індивід – суспільство (обдумана та оцінена система поведінки особи) і зворотній: суспільство – індивід (система моральних санкцій з боку суспільства стосовно особи). У цьому контексті також можна розглядати відповідальність у часовому вимірі (перспективну та ретроспективну), адже суттєвою ознакою відповідальності є "здатність людини передбачати результати своєї діяльності" [7, с. 52], та про суб'єктивно-об'єктивну відповідальність.

Відповідальність – здатність, уміння та необхідність користуватися свободами, отже, поняття свободи й відповідальності є взаємозумовленими. Аналогічно до того, як у філософії за прикладом Ісаї Берліна розрізняють "позитивну" і "негативну" свободу, у правознавстві, предметом якого спершу й була відповідальність, виокремлюють, також за схожими критеріями, "позитивну" і "негативну" відповідальність. Перша, "позитивна" відповідальність передбачає обов'язок виконувати позитивні для суспільства функції і може корелюватися з "перспективною" та суб'єктивною відповідальністю. Друга, "негативна" відповідальність настає внаслідок порушення обіцянок, невиконання вимог і зумовлює відповідні санкції; співвідноситься з "ретроспективною" та об'єктивною відповідальністю.

Під соціальною відповідальністю автори Р. Хачатуров та Р. Ягутян розуміють дотримання суб'єктів суспільних відносин вимог соціальних норм, а в разі невідповідності вимогам, порушення суспільного порядку – виконання зобов'язань, особистих чи майнових [14, с. 48]. Соціальна відповідальність також постає як ціннісна система, що структурується, диференціюється і має низку різновидів, які залежать від типу соціальних відносин. У науковій літературі немає одностайного твердження стосовно видів соціальної відповідальності. На нашу думку, найоптимальнішою є класифікація, у якій чітко визначено підстави поділу. До прикладу, за кількістю суб'єктів соціальних відносин соціальна відповідальність буває індивідуальна й групова; за типом суспільних відносин – політична, правова

(юридична), релігійна, морально-етична, корпоративна, виробнича; за формою відшкодування за порушення суспільних норм – матеріально-фінансова (у вигляді компенсації) та оцінно-вербальна (вибачення, спростування, уточнення попередньо артикульованих позицій).

Форма відшкодування за порушення суспільних норм як підстава поділу є досить умовною, адже для матеріальної відповідальності необхідні і юридичні підстави, так само й морально-етична відповідальність може містити оцінно-вербальний аспект. Тому кожен різновид соціальної відповідальності в силу своєї специфіки може мати, як уже було згадано, підвиди. Приміром, у політичній відповідальності виокремлюють партійну відповідальність, а в юридичній, відповідно, – адміністративну, кримінальну тощо. Кожен із цих підвидів виявляється в регулюванні нормативно-ціннісних відносин у системі суспільних взаємозв'язків, що покликані оптимізувати практичну діяльність особи. “Соціальна відповідальність – суспільно-необхідне відношення до цінностей, вільно реалізоване в практичній поведінці й діяльності, що сприяє прогресові особистості й суспільства” [8, с. 20]. “У психології соціальна відповідальність постає як характеристика особи... відображає схильність особи дотримуватися у своїй поведінці загальноприйнятих у суспільстві соціальних норм, виконувати рольові обов'язки та її готовність звітувати про свої дії... Соціальна відповідальність характеризує і відносини, і міру виконання вимог цілого спектру моральних і правових норм” [5, с. 41–42].

У спектрі соціальної відповідальності традиційно розглядають політичну відповідальність, адже політика, як невід'ємна частина суспільної життєдіяльності, чинить непересічний вплив на розвиток і функціонування суспільства, удосконалення та регулювання суспільних систем. Аби розглянути місце політичної відповідальності в системі різновидів відповідальності соціальної, необхідно окреслити логічні характеристики понять. З погляду логіки, поняття “соціальна відповідальність” є родовим поняттям і перебуває у відношеннях підпорядкування з іншими різновидами відповідальності, зокрема з політичною, яка є видовим поняттям. Соціальна відповідальність – поняття ширше від відповідальності політичної, але політична відповідальність охоплює також відповідальність соціальну. “Політична відповідальність регулює політичні відносини, тобто відносини класів, моральна – головно відносини в мікрогрупі. Політична і юридична відповідальність виникають щодо юридичних осіб і громадян. Моральна відповідальність, як правило, передує політичній, юридична – настає за нею. Порушення моральних норм (егоїзм, неповага до людей, неправдивість) стає підставою для притягнення до моральної відповідальності. Політична недалекоглядність, безтурботність, порушення норм управління на засадах колегіальності, зловживання службовим становищем в особистих інтересах зумовлюють заходи політичної відповідальності. Юридична відповідальність настає здебільшого через брак інших заходів впливу” [15, с. 18].

Отже, між різновидами відповідальності є чималий зв'язок, у якому задіяно своєрідну ланцюгову реакцію. Предметом зацікавлення автора цієї статті є політична відповідальність, а оскільки вона регулює особливу сферу суспільних взаємозв'язків та взаємовідносин – політичну, то потребує докладної характеристики. “Політична відповідальність – це один з видів публічної (перед громадськістю, главою держави, парламентом) відповідальності, що настає за неспроможністю органів державної влади та посадових осіб розробити та втілювати в життя політику, яка відображає

прогресивні напрями розвитку суспільства, максимально корисні для блага людей. Суб'єктом політичної діяльності є ті носії виконавчої влади, які реально визначають зміст державно-управлінської діяльності. Слід зазначити, що політична відповідальність має суттєві відмінності від юридичної, адже вона є значно суб'єктивізована й відносна, оскільки немає абсолютних і формалізованих критеріїв оцінки стану державного управління на тому чи іншому етапі розвитку суспільства і в тих чи інших умовах. Політична відповідальність в Україні застосовується щодо уряду та його членів, які мають статус політичного діяча" [12, с. 144].

Російський дослідник В. Серебрянников зазначає, що "політична відповідальність утвердилася як сукупність заходів, що спонукають владу відповідати "договору" між владою і суспільством – законам; як примушування влади виконувати взяті зобов'язання, обіцянки і схвалені суспільством програми. Це засоби впливу на суб'єктів влади і їх політику, що дають змогу домагатися коригування або заміни політичного курсу, усунення від влади негідних і нездатних діячів. Ідеться і про право вільної критики будь-яких суб'єктів влади, опору їхньому беззаконню, висловлення невдоволення, негативної оцінки, недовіри, невиконання "неправомірних" (нелегітимних) указів і наказів" [11].

Не можна не погодитися з ученими І. Кресіною та С. Баланом, які трактують політичну відповідальність як "самостійний вид відповідальності" і вважають "помилковим розглядати політичну відповідальність як позитивне чи негативне явище, оскільки вона є об'єктивною соціальною категорією, що виникла у зв'язку з появою держави, як апарату політичного управління. Проте політична відповідальність поряд з державною потребує і громадянського суспільства або добре поінформованого електорального корпусу. Суб'єкт політичної відповідальності перебуває у постійному зв'язку з громадянським суспільством, шляхом постійного співвідношення діяльності останнього з поширеною в суспільстві легітимною моделлю здійснення державної влади... Політична відповідальність визначається рівнем народної підтримки (легітимації) діяльності суб'єкта здійснення державної влади" [4, с. 52–53]. Звідси випливає зв'язок політичної відповідальності та легітимності політичної влади, взаємозумовленість цих явищ. А втім, не обійтися і без зворотного боку легітимності – делегітимації. Розглянемо докладніше ці поняття.

У політичній науці існує багато визначень, а також різновидів політичної легітимності – явища, необхідного для ефективного функціонування державної влади як правомірної; сприйняття, визнання та схвалення її діяльності серед населення, яке, обираючи відповідну владу або погоджуючись із її призначенням (залежно від форми державного правління), наділяє владу кредитом довіри, легітимує її. Класичним вважають підхід Макса Вебера, за яким політичну легітимність поділяють на традиційну, за якою владу визначають на підставі традицій у суспільстві; харизматичну, оскільки осіб, що здійснюють владу, наділяють винятковими здібностями; раціонально-легальну, яку встановлюють на підставі закону. Французький політолог Жан-Люк Шабо серед типів легітимності виокремлює технократичну, як віру в компетентність управлінців, що є при владі, онтологічну, як віру про буття суспільних цінностей, існування влади та суспільства, та демократичну – віру в існування політичної більшості. Девід Істон визначає структурну легітимність, за якою визнають норми і механізми, наявні в суспільстві, персоналістську, яка базується на особистісних якостях політичного діяча, та

ідеологічну, в основі якої – політичні цінності. Усі ці типи легітимності підтверджують безумовне існування політичної відповідальності осіб (політичних інститутів, державно-управлінських органів), що є при владі і провадять політичну діяльність. Конкретний тип політичної легітимності одразу визначає владні механізми, в основі яких передбачено відповідні необхідні принципи та норми, дотримання яких вимагає існування політичної відповідальності.

Наслідок делегітимації політичної влади у вигляді невинуватених очікувань та довіри населення – застосування заходів впливу, від морального осуду, негативної оцінки до юридичних санкцій, що є виявом політичної відповідальності в ретроспективі. Сутність політичної відповідальності не полягає суто в юридичному аспекті покарання винних, а може сприяти забезпеченню кадрової ротації в лавах усунутих від влади через делегітимацію високопосадовців. Така посадова циркуляція в ешелонах державної влади слугує мотивацією на шляху розвитку суб'єктивної відповідальності, у вигляді внутрішніх переживань та почуттів особи, її усвідомлення зробленого вибору, важливості та необхідності взятих зобов'язань. Окрім цього, “політична відповідальність, як взятий на себе обов'язок із здійснення публічної політики, має три основні виміри: інформаційний (відкритість та прозорість діяльності влади та процесу прийняття рішень), аргументований (пояснення причин і наслідків кожного рішення чи дії) та вимір санкцій (механізми її реалізації)” [2, с. 13]. Ще одна характеристика політичної відповідальності – її часова тривимірність; політичні наслідки взаємопов'язані в часі. Слушним є твердження, що “політична відповідальність – складна, нерівноважна, динамічна система великої кількості змінних – типів поведінки, традицій, звичаїв та зразків поведінки, така, що рухається відповідно до своїх внутрішніх закономірностей. Це вид соціально-емоційної реакції суб'єктів політичного процесу у зв'язку з обов'язками в теперішньому, а також стосовно минулого та майбутнього, що їх регулюють політичні механізми” [6, с. 222–223].

Формулюючи визначення політичної відповідальності, М. Самуїлік зазначав, що це “різновид соціальної відповідальності, яка виникає у процесі діяльності різних суб'єктів, у зв'язку з організацією та розвитком державної влади, а також при розробці та проведенні в життя політики, яка відображає прогресивні напрями та мету розвитку суспільства” [10, с. 18]. У цьому контексті необхідно уточнити суб'єктно-об'єктний характер політичної відповідальності, оскільки, згідно з твердженням М. Самуїліка, до суб'єктного складу політичної відповідальності, окрім її безпосередніх носіїв – органів та інститутів влади державного та місцевого рівнів – додають і недержавні органи, громадські організації, що функціонують у сфері політичного життя. Про це, зокрема, йдеться в проекті закону України “Про політичну відповідальність в Україні” від 04.03.2010, що його вніс народний депутат України М. Папієв і який відкликали на останньому етапі проходження 16.04.2010. Так-от, цим законопроектом у статті 6, п. 1, 2 визначено суб'єкти та об'єкти політичної відповідальності. До перших зараховано “інститути громадянського суспільства та органи державної влади, що діють у сфері відносин, пов'язаних з забезпеченням повновладдя народу України, відповідно до Конституції України”. Об'єктами політичної відповідальності є “відносини у сфері реалізації прав і свобод громадян, визначених Конституцією України, що спрямовані на забезпечення

повновладдя народу в Україні”. Закон також регулює порядок ініціювання та застосування санкцій політико-правової відповідальності [9].

“В наш час політична відповідальність, в залежності від характеру санкцій, виявляється по-різному. Оскільки вона є вираженням моральних відносин, її вищою санкцією стає моральна відповідальність... Політична відповідальність стимулюється моральними та правовими нормами, виступає як відповідальність адміністративна, а коли заохочується перспективами матеріальної винагороди або збитків, – як економічна. Враховуючи це, політична поведінка складається з діяльності суб’єктів політики і відповідальність за її спрямованість несуть з обох боків. При цьому ведучою силою виступає, безумовно, суб’єкт. Ефективність його керівної та управлінської діяльності багато в чому визначається успішною реалізацією інтересів суспільства” [1, с. 14–15].

Отже, політична відповідальність як складова системи соціальної відповідальності та її різновид є автономним видом відповідальності, позаяк поширюється на порівняно самостійну особливу сферу суспільних відносин – сферу політики, функціонує в ній, регулюючи політико-владні відносини. У цьому виявляється атрибутивність та інклюзивність політики, як можливість поєднуватися з суспільними явищами, відносинами та сферами, що перебувають поза межами політичного життя, та водночас проникати в них. Політична відповідальність у специфічній системі взаємозв’язків виконує організаційну функцію, задовольняючи інтереси суспільства та охоплюючи відповідне коло суб’єктів політики і об’єктів, залучених до здійснення цих функцій. У часовій тривимірності політична відповідальність має суб’єктивні передумови настання та існування, а водночас відповідні наслідки втілення й реалізації, їх суб’єктивно-об’єктивну оцінку. Політична відповідальність – виконання декларованих програмних цілей і взятих зобов’язань, а також визнання своїх помилок та звіт за допущені прорахунки. Українською важливою є наявність відповідних механізмів політичної відповідальності як сукупності заходів, що дають змогу впливати на владу, корегувати політичний процес, надавати йому відповідності з вимогами суспільства та обіцянками влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Гедікова Н.* Політична відповідальність як критерій політичної соціалізації особистості. Одеса: АстроПринт, 1999.
2. *Голінська Х.* Партиїно-політична відповідальність: зарубіжний та український досвід: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пол. наук. К., 2010.
3. *Горчаков Д.* Вивчення поняття політичної відповідальності у вітчизняній науці // Наукові записки. Серія: Політичні науки: збір. наук. праць. К.: Академія, 2005. Т. 45. С. 4–8.
4. *Кресіна І., Балан С.* Політична відповідальність: суть, ознаки, особливості. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 2009.
5. *Муздыбаев К.* Психология ответственности. Ленинград: Наука, 1983.
6. *Мусяенко С.* Концептуалізація поняття політичної відповідальності // Проблеми управління, 2007. № 4 (25). С. 221–224.
7. *Панов А., Шабалин В.* Социальная ответственность личности в развитом социалистическом обществе. Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1976.
8. *Плахотный А.* Проблемы социальной ответственности. Х.: Вища школа, 1981.

9. *Проект закону України* “Про політичну відповідальність в Україні” від 04. 03. 2010. <http://ratibor.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/AllDocAct2/jf4um00i!OpenDocument>.
10. *Самуйлік М.* Політична відповідальність: специфіка, структура, функціонування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пол. наук. Одеса, 1997.
11. *Серебрянников В.* Ответственность власти [Електронний ресурс]: Публикации; Представительная власть: мониторинг, анализ, информация; Политический процесс. М.: Научно-исследовательский институт социальных систем им. М. Ломоносова, 1996. № 8 (15). <http://niiss.ru/mag11_otvets_vlas.shtml>.
12. Словник термінів і понять з державного управління. К.: Атіка, 2005.
13. *Стиркин А.* Сознание и самосознание. М.: Изд-во политической литературы, 1972.
14. *Хачатуров Р., Ягутян Р.* Юридическая ответственность. Тольятти: Международная академия бизнеса и банковского дела, 1995.
15. *Черныш А.* Политическая ответственность в системе социалистического народовластия. Х.: Высшая школа, Изд-во при Харьк. гос. ун-те, 1987.

THE ESSENCE OF POLITICAL RESPONSIBILITY: TEMPORAL THREE-DIMENSIONALNESS AND SUBJECT-OBJECT FEATURES

Lesya Balutska

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska str., 1, Lviv, 79000, Ukraine, e-mail: lesja-balucka@rambler.ru*

The phenomenon of responsibility as a socially predefined conduct of a person is considered in the article. Social responsibility is analysed, determined the particular place of political responsibility in the system of social responsibility varieties. The concept of political responsibility is investigated, its socio-political nature and contents. The temporal three-dimensionality of political responsibility is found out. The specific of political responsibility is determined in connection with the legitimacy of political power. The subject-object character of political responsibility is analysed. It is proved that political responsibility is the independent type of responsibility, as it regulates special sphere of public relations, namely the political sphere.

Key words: responsibility, social responsibility, political responsibility, legitimacy, deligitimation, freedom, retrospective responsibility, perspective responsibility.

СУЩНОСТЬ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ: ЧАСОВАЯ ТРЕХМЕРНОСТЬ И СУБЪЕКТНО-ОБЪЕКТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ

Леся Балуцька

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина,
e-mail: lesja-balucka@rambler.ru*

Рассмотрено явление ответственности как социально предопределенного поведения лица. Проанализирована социальная ответственность, определено место политической ответственности в системе разновидностей ответственности социальной. Исследовано понятие политической ответственности, ее социально-политическую природу и содержание. Выяснена

темпоральная трехмерность политической ответственности. Определена специфика политической ответственности в связи с легитимностью политической власти. Проанализирован субъектно-объектный характер политической ответственности. Доказано, что политическая ответственность выступает в качестве самостоятельного вида ответственности, поскольку регулирует особенную сферу общественных взаимоотношений – политическую сферу.

Ключевые слова: Ответственность, социальная ответственность, политическая ответственность, легитимность, делигитимация, свобода, ретроспективная ответственность, перспективная ответственность.

Статья надійшла до редколегії 15.03.2011.

Прийнята до друку 26.04.2011